Tón jako květenství, mračno, dým… MusicOlomouc 2016

EVA BALCÁRKOVÁ, 18.10.2016 14:13

Jirásek se dívá do minulosti, Libuše se dívá do budoucnosti, zatímco festival MusicOlomouc se nebojí přítomnosti. Mnohé se zde od minulých ročníků změnilo. Jen některé obecenstvo zůstává neměnné. Tak například bledí andělíčci barokní Kaple Božího Těla si sice museli počkat o půl roku déle na dlouho očekávaný závan čerstvého hudebního vzduchu, nicméně i socha ctnosti lásky, schovávající se celou dobu pod závojem, během koncertů o trochu více nadzvedla svou roušku, aby dobře slyšela všechny drobné nuance, které rozechvívaly chladný vzduch. Možná i očkem loupla po interpretech z různých koutů našeho evropského světa a alespoň se pokusila stoupnout na špičky a nahlédnout přes okno do nedalekého Atria, aby jí neušla ani zdejší produkce. Mimo její zorné a sluchové pole však byly koncerty podkrovních prostor Divadla K3, což je možná dobře, neboť pro jemné barokně řezané uši, byť posluchačsky soustavně rozvíjené předešlými sedmi ročníky festivalu, by již zdejší hudební atmosféra byla příliš hustá.

Divadelní sál K3 (foto upol.cz)

MusicOlomouc se stále vyvíjí a dalo by se říci, že zdravě roste. V plánu osmého ročníku, konaného od 3. do 12. října 2016, byly čtyři přednášky a osm koncertů, jedna z přednášek se nakonec neuskutečnila. Kromě již zmíněného posunu v kalendáři o téměř půl roku z jarních dnů do podzimní atmosféry proběhly drobné změny v celkové dramaturgii. Především odpadlo reprízování vybraného koncertu mimo Olomouc. Počet večerů se tím ale nesnížil. Letos se taktéž potvrdil odklon od multižánrových tendencí, naznačený už v minulém roce. *MusicOlomouc* je tak dramaturgicky ucelenějším komplexem čerpajícím z bohaté studnice soudobé avantgardní a vážné hudby.

Jako většina festivalů soudobé hudby i *MusicOlomouc* se stará o objednávky nových kompozic. V Olomouci tak zazněly premiéry děl Lucie Vítkové, Jana Vičara, Františka Chaloupky, Ondřeje Štochla, Michaely Pálky Plachké a ředitele festivalu Marka Keprta. V neposlední řadě je třeba zmínit inovaci v podobě rozšíření zvukové plochy o složku scénickou. Stalo se tak ve skladbě *Chata v Jezerní kotlině* Františka Chaloupky v podání Dunami Ensemble a u kompozice japonského skladatele Toshio Hosokawy, ztvárňující Poeovu báseň *The Raven* za tanečních výrazových kreací **Reony Sato**.

Reona Sato – MusicOlomouc 2016 (foto MusicOlomouc / Petra Kožušníková – Marek Otava)

Novinkou byly také nové a originální „květinové“ dary interpretům. Šlo o ozdobné květáky, zelí a kapusty. Interpreti a přítomní skladatelé si tak doma ze svých darů mohli uvařit třeba polévku. Někteří experti je snědli ještě o přestávce.

Křehká zjevování

Dramaturgická výstavba *MusicOlomouc* se letos podobala prohnutému ostří staré dřevorubecké pily břichatky. Ne že by za její dva konce tahali odlišní dramaturgové, ale jednoduše se střídaly koncerty relativně klasicky laděné s experimentálnějšími v závislosti na velikosti a ostří zubů. A to celé bylo zastřešené pod jedním velkým obloukem s nejnižším bodem u pátého koncertu v Redutě. Dramaturg Marek Keprt přitom nijak netlačil na pilu, takže se vše odvíjelo jaksi přirozeným způsobem.

O charakteru koncertů již mnohé napovídá jejich umístění. Nejavantgardnější představení se vždy konalo v Divadle K3, následovaném Atriem jezuitského konviktu a Kaplí Božího Těla. Nejklasičtěji letos vyzněl **Kühnův smíšený sbor** v Redutě, ačkoliv i zde vyčnívala kompozice mladého českého skladatele Jana Ryanta Dřízala *De monstris marinis* se svými šesti rozmanitými částmi představujícími obrovskou autorovu hravost a vynalézavost v oblasti vokálního projevu.

Kühnův smíšený sbor – MusicOlomouc 2016 (foto MusicOlomouc / Petra Kožušníková – Marek Otava)

Stejně jako je obecným trendem vytváření nových uskupení okolo skladatelské osobnosti (polovina ansámblů vystupujících na festivalu vznikla z tohoto popudu), představilo se během prvního večera ve své premiéře volné komorní sdružení **Lichtzwang**, projekt ředitele festivalu, klavíristy a skladatele **Marka Keprta**. Nemohu zde opomenout dvě premiéry skladeb Jana Vičara (*3 + 1*) a Marka Keprta (*úMžik sypkých výšek zVnitřni*), v nichž se právě prezentoval zmíněný soubor Lichtzwang s netradičním nástrojovým obsazením klavír, trubka, violoncello a theremin. Jinak se večer nesl přesně v duchu „keprtovské“ zvonové estetiky pronikající skrze tónové mlhoviny.

Lichtzwang – Marek Keprt, Jiří Fajkus – MusicOlomouc 2016 (foto MusicOlomouc / Petra Kožušníková – Marek Otava)

Ovšem v porovnání s koncertem následujícím se vše předešlé najednou jevilo jako slabý odvar, pouhé písničky pro nedělní odpoledne. Během performance německého dua **Leise Dröhnung**někteří noví posluchači doslova prošli křtem hudební avantgardou. **Steffen Ahrens** a **Niklas Seidl** předvedli rozptyl od nejjemnější práce v naprostém pianissimu premiérované skladby Lucie Vítkové s názvem *To Whom Do the Horses in the Yard Belong*? až ke kompozici *Splitting 27*Michaela Maierhorfa pod pracovním názvem *Vražda cella*. Při první jmenované se interpreti

proměnili v lidové hudebníky rozeznívající však namísto cimbálu pouze pár strun, potažmo celá těla violoncella a kytary, vytvářejíce tak střídavě dojem lidové či zase soudobé hudby, které poté umně promísili. U druhé jmenované kompozice se o amplifikovaně modulovaný zvuk violoncella postaral obyčejný nevinný plastový kelímek za 70 haléřů se skleněnými kuličkami upevněnými ke dnu. Výsledný efekt byl… Jak to jen říci… Monumentální.

Leise Dröhnung – MusicOlomouc 2016 (foto MusicOlomouc / Petra Kožušníková – Marek Otava)

Nelze se zastavovat podrobně u každého koncertu. Všechny pojila vysoká interpretační úroveň. Soubory často představovaly tvorbu svých rodných zemí. Tak například smyčcový **Ensemble Lux** přednesl kompozice rakouských autorů s jedinou výjimkou premiérování skladby *Pramen z jeskyně bezmoci* Ondřeje Štochla.

Ensemble Lux – MusicOlomouc 2016 (foto MusicOlomouc / Petra Kožušníková – Marek Otava)

Ta nicméně nijak zvlášť nevyčnívala, neboť tento mladý český skladatel má právě k hudbě německé a rakouské oblasti velmi blízko. Štochl se dalšího festivalového večera představil taktéž jako interpret a vedoucí svého domácího pražského souboru **Konvergence**, kterému se podařilo vytvořit zcela specifické prostorové vakuum s odlišným tokem času pomocí hudby Tristana Muraila, Tomáše Pálky, Michaely Pálky Plachké a Salvatore Sciarriniho. Pod setmělou oblohou Atria na závěr zazněla kompozice *Pianissimo* německého skladatele Jakoba Ullmanna. V sotva znatelné dynamice se mísila viola **Ondřeje Štochla** s elektronikou obsluhovanou **Janem Trojanem**. Jejich neviditelný dialog jako by zprostředkovávaly nepatrné elektrony prodírající se kabely od mixážního pultu ke zhmotňujícím reproduktorům. I přes minimální množství materiálu působilo *Pianissimo* bohatým dojmem s nespočtem zajímavých detailů.

Ondřej Štochl – MusicOlomouc 2016 (foto MusicOlomouc / Petra Kožušníková – Marek Otava)

Po koncertě Kühnova smíšeného sboru v prostorách olomoucké Reduty, kde zazněla vedle kompozic norských skladatelů Knuta Nysdeta a Alfreda Jansona díla českých autorů (*Gurale*Jana Vičara, *Requiem* Zdeňka Lukáše, *Kouzla* Miloše Orsona Štědroně a již zmíněné *De monstris marinis* Jana Ryanta Dřízala), se obecenstvo následujícího dne 10. října ve 22 hodin večer opět uchýlilo do prostor Divadla K3, kde na ně čekala světová premiéra *Chaty v Jezerní kotlině*Františka Chaloupky v neobvyklém nástrojovém uskupení **Dunami Ensemble**, tvořeného tentokrát čtyřmi saxofony a dvěma chlapeckými sopránovými hlasy. Důležitou roli hrála mimo hudební složku i světelná a scénická dynamika dohromady vytvářející pohyblivé obrazy, volně inspirované Foglarovým známým románem.

Dunami Ensemble – MusicOlomouc 2016 (foto MusicOlomouc / Petra Kožušníková – Marek Otava)

Předposledním koncertem se olomouckému publiku představil švýcarský soubor **Mondrian**. Vedle skladeb ze své domoviny, z nichž doslova uhranula nápady sršící kompozice *Gehörte Form*Dietera Ammanna, zazněla druhá premiéra Marka Keprta s názvem *neodvábnivá solnatění modři*. Kontrast s prve zmíněnou skladbou zde byl obrovský. Zamyšlená a zastřená barevnost Keprtovy skladby však vytvořila zajímavý kontrapunkt jemně vtíravé a extrovertní *Gehörte Form.*

Mondrian Ensemble – MusicOlomouc 2016 (foto MusicOlomouc / Petra Kožušníková – Marek Otava)

Poměrně velikou a výraznou tečkou za letošním *MusicOlomouc* se stal poslední koncert slovenského **Quasars Ensemble**. Přes méně zajímavou první polovinu večera, tvořenou díly slovenských skladatelů, se po přestávce naopak program přehoupl ve „všesmyslovou“ masáž. Stačila k tomu jediná kompozice vystavěná na pevném, ale přesto těžko uchopitelném základě Poeova mistrovského básnického díla *Havran*. V roce 2012 se jeho zhudebnění chopil japonský skladatel Toshio Hosokawa. Společně se scénickým ztvárněním za hlavního přispění tanečnice Reony Sato tak vzniklo komplexní dílo, které je skutečně možné postavit na roveň Poeovy básně.

Meteorické roje a polární záře

Atmosféra během festivalu sice ještě nemá tak vstřícné složení jako se tomu děje například na *Ostravských dnech*, nicméně změna již visí ve vzduchu. Vše je samozřejmě o lidech. A zdá se, že osm let působení si našlo své uši i mezi olomouckými. Uvidíme v následujících letech, zda si bude moct Marek Keprt říct, podobně jako Petr Kotík v Ostravě: „*Mí Ostravané mi rozumějí*“.

Těžko říct, jestli tu určitou strnulost v obecenstvu způsobuje právě přítomnost barokních andílků během koncertu (a vlastně v celém městě), kdy lidé mají už z principu pocit, že na ně někdo shůry dohlíží a že je důležitější takzvaná vznešenost než originalita a aktuální sdělení. Úsměvnosti se bojí skoro jako čert kříže, přitom právě v ní, byť mnohdy skryté, můžeme nalézat povzbuzení. Co se týče sdělení, mají posluchači mnohdy pocit, že této hudbě nerozumí. Podle mne však v takovém případě nerozumí sami sobě. Hudba je sice nositelem určité skladatelovy myšlenky, to ale ještě nemůže posluchači bránit ve zcela odlišném chápání díla, které lze považovat taktéž za správné. Protože není nic horšího, než když po skončení koncertu člověk nemá z hudby žádný dojem, neprožil nic výjimečného, jak se někdy stává. Ne každá hudba nás samozřejmě osloví, ale i negativní pocity se počítají.

Nálada u posluchačů *MusicOlomouc* nedosahuje rozhodně takové tenkosti a nestability charakteristické pro atmosféru planety Merkur, jako je tomu u některých jiných českých „soudobohudebních“ festivalů s nízkou hmotností a tím pádem i slabým gravitačním polem (byť programově vyzařují zajímavé hodnoty). Nejlépe lze olomoucký festival přirovnat k atmosféře naší planety Země. Vyznačuje se stálostí, dobrou gravitací a poměrně slušnou odolností proti vnějšímu záření všednosti. Je to však atmosféra bez polárních září a rozpadajících se meteorických rojů. Pouhý odraz dokonalé ideje, které se však na první pohled velmi přibližuje. Právě ty meteorické roje a polární záře přeji festivalu *MusicOlomouc* do dalších let.